

Handläggare
Karin Söderling
Telefon: 08 50830121

Till
Kyrkogårdsnämnden 2016-02-03

Verksamhetsberättelse 2015 för Kyrkogårdsnämnden

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förvaltningens redovisning av verksamhetsberättelse för år 2015 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Kyrkogårdsnämnden begär en ombudgetering av ej ianspråktaga medel för implementering av teknisk plattform med 3,4 mnkr.
3. Kyrkogårdsnämnden begär en ombudgetering av ej ianspråktaga investeringsmedel med 5,3 mnkr.
4. Paragrafen begärs omedelbart justerad.

Mats Larsson

Förvaltningschef

Sammanfattning

Stadens nämnder ska i verksamhetsberättelse till kommunstyrelsen följa upp verksamhetens mål och ekonomiska resultat. Kyrkogårdsnämnden redovisar i verksamhetsberättelsen för 2015 att uppsatta mål i huvudsak har uppnåtts och genomförts under året. Det ekonomiska resultatet visar på ett överskott på 11 mnkr. Orsaken till överskottet är att budgeterade medel för kapitaltjänstkostnader inte tagits i anspråk på grund av förseningar i investeringsprojekten.

Nämnden begär en ombudgetering med 3,4 mnkr för ej ianspråktaga medel för utbyte av teknisk plattform.

Kyrkogårdsnämnden

Box 9
12125 Stockholm-Globen
08 50830121
08 508 30100
karin.soderling@stockholm.se
stockholm.se

Nämndens investeringsbudget uppvisar ett överskott med 5,3 mnkr. Nämnden begär därför ombudgetering med motsvarande belopp på grund av förseningar inom investeringsprojekten.

Bakgrund

Nämnder och bolag ska återkommande under året och i tertialrapporter och verksamhetsberättelse följa upp verksamheternas mål och ekonomiska resultat. Detta för att kommunstyrelsen ska ges en samlad bild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål. Befarade avvikelser mot mål och budget ska särskilt kommenteras. Rapporteringen sker i enlighet med stadens integrerade ledningssystem (ILS).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen och behandlats i förvaltningsgrupp 2016-01-27.

Sammanfattande analys

I huvudsak har uppsatta mål, åtaganden och aktiviteter uppnåtts under året. Stockholmarna upplever att stadens begravningsplatser är trygga och välskötta.

Den ekonomiska prognosen visar på ett överskott på 11 mnkr på driftsbudgeten. Detta beror på att kapitaltjänstkostnaderna beräknas bli lägre än budgeterat på grund av förseningar inom investeringsprojekten. Nämnden begär en ombudgetering av ej ianspråktaga medel med 3,4 mnkr för utbyte till en ny teknisk plattform för beställningar, gravupplåtelse mm under 2016. Investeringsbudgeten visar ett överskott på 5,3 mnkr. Nämnden begär därför ombudgetering med motsvarande belopp på grund av förseningar inom investeringsprojekten.

Vid 2015 års ingång avvecklades organistverksamheten eftersom den inte får finansieras genom begravningsavgiften. Förändringen genomfördes utan problem och de nya förutsättningarna har inte heller påverkat efterfrågan av ceremonitider vid nämndens kapell. Antalet begravningsceremonier i nämndens olika kapell har i stort sett varit oförändrat.

Antalet kremationer vid nämndens två krematorier ökade jämfört med 2014. Detta beror på fler uppdrag från Svenska kyrkans församlingar i Stockholms län. Antal gravsättningar på nämndens begravningsplatser var i stort sett oförändrat jämfört med år 2014. Andelen kistbegravningar var oförändrat 11 %. Andelen gravsättningar i anonyma minneslundar är fortsatt högt eller 47 %. Antalet skötseluppdrag minskade efter en uppgång 2014 och är nu drygt 76 000 uppdrag.

Driftbudget

Under 2015 höjdes ambitionsnivån för att åtgärda eftersatt underhåll på nämndens anläggningar. Budgeten för 2015 utökades med 33,8 mnkr jämfört med 2014. I första hand har Skogskyrkogården och Norra Begravningsplatsen prioriterats. Även underhåll av S:ta Clara kyrkogård och Maria Magdalena kyrkogård som förvaltas av Svenska kyrkan har varit prioriterat. Planerade underhållsåtgärder har genomförts enligt verksamhetsplan förutom renovering av murar vid Uppståndelsekapellet på Skogskyrkogården som kommer att åtgärdas under 2016. Ett 30-tal servicestationer för allmänheten har underhållits och blivit mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Murarbeten vid Skogskyrkogården, Spånga kyrkogård, Brännkyrka kyrkogård och Sandsborgskyrkogården har genomförts. Renovering av terrasstak vid Råcksta krematorium är slutförd. Takrenoveringen av bostadshuset Solbaddet på Norra begravningsplatsen har slutförts. Brandskyddsåtgärder och arbetsmiljöanpassning vid servicebyggnader inom kvarter 21 Skogskyrkogården är genomförda. Projektet fortsätter dock 2016 med ytterligare arbeten.

För att bekämpa trädsjukdomar har almar vaccinerats och i vissa fall fällts. Nyplanteringar har genomförts för att föryngra trädbestånden. På Norra begravningsplatsen har en föryngring av beståndet av tujahäckar påbörjats.

Renoveringen av Sandsborgskyrkogårdens mur visade sig under projektets genomförande vara mer komplicerat än planerat vilket har medfört extrakostnader. Detsamma gällde renoveringen av takterrassen vid Råcksta krematorium.

Investeringsbudget

Askgravlunden vid Sandsborgskyrkogården med möjlighet till spridning av aska med hjälp av vatten har tagits i bruk under våren. En ny askgravlund på Galärvarvskyrkogården har anlagts och tagits i bruk under försommaren. Utbyggnaden av Bromma kyrkogård har slutbesiktigats under hösten. Gravsättningar här sker dock först år 2016. Nya askgravplatser har anlagts på Skogskyrkogården.

Taket på det Nya Krematoriet på Skogskyrkogården planeras att läggas om under 2016. Under 2015 har det pågått en juridisk process mot entreprenörer och konsulter. Denna process är ännu inte avslutad. Syftet är att minimera nämndens kostnader för denna oförutsedda händelse.

Arbetet med att byta bevattningsanläggning vid Skogskyrkogården har pågått under året och fortsätter kommande år. Upprustning och tillgänglighetsanpassning av besökstolett vid Uppståndelsekapellet vid Skogskyrkogården har slutförts.

Planeringen för en ny begravningsplats vid Järvafältet pågår. Detaljplanen har försenats och beräknas inte kunna ställas ut förrän våren 2016. Projektet är försenat varför behovet av kistgravar i nordvästra Stockholm måste kompenseras med andra utbyggnader. En utbyggnad av kistgravkvarter vid Råcksta begravningsplats har aktualiserats och utreds med högsta prioritet.

Miljöarbetet har fokuserat på förbättrad avfallshantering samt energieffektiviseringar. Flera planerade installationer av värmepumpar kommer dock på grund av sen leverans installeras först 2016.

Nämnden har fortsatt tagit emot aspiranter från Jobbtorg, praktikanter från Försäkringskassan samt anordnade ett stort antal feriearbeten för skolungdomar i Stockholm. Antalet feriearbetande skolungdomar under sommaren var 107 ungdomar. Att jämföra med 91 skolungdomar år 2014.

Världsarvet Skogskyrkogården har bidragit till besöksnäringen i Stockholm. Under år 2015 har samarbetet fortsatt med Stockholms stadsmuseum som, på uppdrag av kyrkogårdsnämnden, sköter visningsverksamheten. Antalet besökare har ökat. Även besökare på världsarvets hemsida samt kännedomen om världsarvet har ökat. Audioguiden har tagits fram för att öka tillgängligheten till världsarvet. Likaså har utställningen vid Visitors Center förnyats och omarbetats. Världsarvets hemsida www.skogskyrkogarden.se har fått en ny teknisk plattform och ny design. Världsarvets gränsdragning och buffertzonen är under fortsatt utredning. Arbetet leds av stadsledningskontoret.

Begravningsplatserna var mycket välbesökta under allhelgonahelgen. FN-dagen den 24 oktober uppmärksammades på världsarvet Skogskyrkogården genom särskilt öppethållande

Sjukfrånvaron bland anställda uppgår till 5,3 %, något högre än målet. Medarbetarna upplever att arbetsplatsen präglas av ett etiskt förhållningssätt. Medarbetarundersökningen visar dock på försämrade resultat avseende bland annat aktivt medskapandeindex. Kompetensutveckling har genomförts, bland annat har alla chefer, arbetsplatsansvariga och fackliga företrädare genomgått en utbildning kring HBTQ-frågor.

Verksamheten har finansierats med landets lägsta begravningsavgift på 7,5 öre och med intäkter från skötselavtal.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Målet är uppfyllt. Begravningsverksamheten utgör en viktig samhällsservice som präglas av en säker och tillförlitlig service med stor lyhördhet inför den enskildes behov. Världighet och respekt är ledord för verksamheten. Begravningsplatserna är trygga och vackra kulturmiljöer med höga naturvärden. Under 2015 har det genomförts och påbörjats ett stort antal underhållsinsatser av anläggningarna. Vid Världsarvet Skogskyrkogården har det förutom underhållsåtgärder också genomförts insatser för att bättre tillgängliggöra världsarvet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Stockholmarena upplever stadens begravningsplatser som trygga och välskötta.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %	100 %	2015

Nämndmål:

Begravningsverksamheten präglas av tillförlitlighet och hög säkerhet. Stadens begravningsplatser upplevs som trygga och säkra.

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Tillförlitliga och säkra administrativa rutiner vid beställningar, kremationer, förvaring och utlämning av urnor utgör basen för förvaltningens säkerhetsarbete så att inga incidenter, allvarliga avvikelser eller olyckor sker inom verksamheten. Besökarna uppfattar begravningsplatserna som trygga. 84 % uppfattar begravningsplatserna som mycket eller ganska trygga. (Stockholmsbussen 2015)

Under 2015 har de administrativa rutinerna förbättrats avseende återtagande och överlåtelse av gravrätter. Blanketterna har också setts över. En ny leverantör har utsetts för en ny teknisk plattform för beställningar, gravupplåtelse mm. Utbildningar måste genomföras och testmiljöer måste utvärderas innan genomförandet. Huvuddelen, 3,4 mnkr av kostnaderna för teknikplattformsutbytet på 3,5 mnkr, kommer därför att belasta 2016 års budget.

Säkerhetsrutinerna vid krematorierna är väl inarbetade och det nya krematoriet vid Skogskyrkogården har under året varit i full drift. Processutrustning vid Räcksta krematorium har bytts ut och arbetet med detta fortsätter under 2016. En risk- och sårbarhetsanalys har genomförts och ett led i denna är att fortsatt fortbilda förvaltningens riskgrupp i säkerhetsarbetet. Under året har en krisövning genomförts. Alla arbetsplatser genomför regelbundna utbildningar i brandskydd och hjärt-och lungräddning.

Kontroll av gravstenssäkerheten har prioriterats under året och en särskild applikation har tagits fram för att förenkla dokumentationen och analysen av åtgärdsbehoven. Därmed förbättras också återkopplingen till gravrättsinnehavarna. Av de gravanordningar där nämnden är gravrättsinnehavare har framför allt gravmonumenten vid *Lindhagens kulle* på Norra begravningsplatsen åtgärdats.

Åtgärder har genomförts som ökar tryggheten, exempelvis testbelysning vid Strandkyrkogården och sänkning av häckar på bland annat Norra begravningsplatsen. Skötseln och tryggheten vid stadens innerstadskyrkogårdar har lyfts fram i den dialog som förts vid bidragsgivningen till innerstadsförsamlingarna. Vid Kungsholmens kyrkogårdsmur har ett fallskydd satts upp mot Kaplansbacken.

Stölder och skadegörelse på begravningsplatserna är ett återkommande problem. Kontakt har tagits med Solnapolisen under hösten utifrån problem med stölder på Norra Begravningsplatsen. Förvaltningen ingår i ett samarbete med Solna stad kring säkerhetsaspekter vid Norra begravningsplatsen och dess närområde *Hela Hagalund*. Under 2015 har dock projektet varit vilande.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Byte av belysningsarmaturer på Strandkyrkogården	2015-01-01	2016-12-31	
Analys			
Testarmaturer med Led har satts upp under 2015. Utbyte sker 2016.			
 Hela Hagalund projekt	2015-01-01	2016-10-31	
 Säkerhetsbesiktning av gravstenar	2015-01-01	2017-12-31	
 Utbyte av processutrustning vid Räcksta krematorium	2015-01-01	2016-08-31	
 Utveckla App för säkerhetsbesiktning	2015-01-01	2016-12-31	
 Utveckling och implementering av ny teknisk plattform för administration av beställningar, gravupplätelser mm.	2015-01-01	2016-06-30	

Nämndmål:

Stadens begravningsplatser är vackra och rofyllda kulturmiljöer med höga naturvärden.

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Stadens begravningsplatser och kyrkogårdar utgör viktiga gröna lungor i stadsmiljön. De är värdiga och rofyllda platser för den enskilde besökaren. Cirka hälften av Stockholmarna uppger att de någon gång besökt en kyrkogård/begravningsplats under året.

82 % upplever dessutom skötseln som mycket eller ganska bra. (Stockholmsbussen 2015)

Under 2015 förstärktes resurserna för underhåll av de gröna kulturvärdena. Trädvårdsinsatser har genomförts framför allt vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen. Häckrenoveringar med bland annat utbyte av tujahäckar har påbörjats vid Norra begravningsplatsen. Innerstadsförsamlingarna har getts utökade resurser för att kunna förbättra underhållet av grönytor, buskar och träd. Trädvårdsinsatser har gjorts vid Kungsholmen, Maria Magdalena, Adolf Fredrik, Katarina och Johannes kyrkogårdar. Biotopvärden har särskilt uppmärksammats, exempelvis genom att hålla långgräsytor vid Strandkyrkogården och vid skötseln av näckrosdammen vid Skogskyrkogården för att främja habitatet för den större vattensalamandern. Bikupor har satts upp vid Skogskyrkogården. Trädsjukdomar har utgjort ett växande problem, inte bara den holländska almsjukan utan också tallsjukdomar som medfört att träd måste tas ned och nya träd planteras. Framtagandet av en bullerplan har påbörjats. Ett led i detta arbete är samverkan med bland annat SLU Alnarp i projektet *Stadens hållbara ljudrum*. När maskiner byts vägs även bulleraspekterna in. Samråd med trafikkontoret har fortsatt för att om möjligt hitta lösningar för att minska trafikbullret på stadens begravningsplatser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Byte av bevattningsanläggning vid Skogskyrkogården	2015-01-01	2018-12-31	
 Byte av Thujahäckar vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Flerårigt projekt, en första etapp avklarad under 2015.			
 Åtgärdsplan buller	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Flerårigt projekt. Samråd med TK påbörjad. Inventeringar påbörjade.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. God service och utökat utbud av gravplatser och nya gravskick har kunnat erbjudas under 2015. Planeringen för en ny begravningsplats på Järva har fortsatt under året.

Nämndmål:

Begravningsverksamheten präglas av god service och lyhördhet för den enskildes behov.

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Hög tillgänglighet och lyhördhet för den enskildes behov präglar begravningsverksamheten. Tillgången till ceremonilokaler och tider för gravsättning anpassas efter behoven. Nämnden erbjuder också ett stort utbud av olika typer av planteringsavtal och

gravskötsel.

Under året har nya gravkvarter och gravskick byggts och tagits i bruk. Under 2015 kan nämnas att gravsättningar har skett vid den nya askgravlunden på Galärvarvskyrkogården och vid askgravlunden på Sandsborgskyrkogården med möjlighet att sprida aska i vatten. Likaså har nya askgravplatser inrättats på Skogskyrkogården. Nya askgravlundar och askgravplatser har byggts vid Bromma kyrkogård men ännu inte tagits i bruk. Utredningar har påbörjats av ytterligare gravskick som en kistgravlund vid Sandsborgskyrkogården och att inrätta nya kvarter med förbyggda kammargravar vid Norra begravningsplatsen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ny askgravlund vid Galärvarvskyrkogården	2015-01-01	2015-12-31	
 Utredning kammargravar.	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Utredning påbörjad med förslag till genomförande vid Norra begravningsplatsen.			
 Utredning kistgravlund vid Sandsborgskyrkogården	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Utredning påbörjad.			
 Utvidgning av Bromma kyrkogård med urngravar, ny askgravlund och askgravplatser.	2012-10-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Projektet slutbesiktigat och anläggningen övertagen. Kompletteringar görs våren 2016 innan första gravsättning.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Att rusta upp, underhålla och öka tillgängligheten till kulturarvet har haft hög prioritet under året. Minst 150 000 besökare bedöms ha besökt stadens begravningsplatser vid Allhelgonahelgen. UNESCO:s världsarv Skogskyrkogården har getts ökad tillgänglighet med ny webbsida, audioguider och utökat utbud av visningar, bland annat riktade till skolor.

Nämndmål:

Kulturarvet på stadens begravningsplatser ska bevaras, vårdas och synliggöras

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Under 2015 har vården och underhållet av anläggningarna haft högsta prioritet. Sandsborgskyrkogårdens mur mot Sockenvägen har renoverats. Vid Spånga kyrkogård har murar renoverats och vid Brännkyrka kyrkogård har det skett en upprustning av terrasser och murar. Takarbetena vid Råcksta krematoriums terrasstak har slutförts. Taket har renoverats på bostadshuset vid Solbaddet på Norra begravningsplatsen. På Skogskyrkogården har det genomförts en upprustning av Sigurd Lewerentz trappa och ca 1 km av Skogskyrkogårdens 3,6 km långa bogårdsmur har renoverats och fått nya kröntäckningar. Arbetet med att rusta upp murar och urnnicher vid kvarter 38 intill krematoriekapellen har påbörjats. Asfaltsytor vid Uppståndelsekapellet har tagits bort och ersatts med grusade ytor enligt ursprungligt utförande. Upprustningar av Gunnar Asplunds trappa och murar intill Uppståndelsekapellets slutförs dock 2016.

Efter drygt 70 år är det angeläget att planera för en renovering av Skogskrematoriet inklusive de tre kapellen. Krematorieverksamheten har flyttat till det Nya krematoriet på Skogskyrkogården. Kylrum, kisthissar etc. skall dock användas som tidigare. En förstudie genomförs som ska ge svar på behov, antikvarisk metodik, tidplanering, logistik och kostnader. Förstudien beräknas pågå under två år och förväntas vara klar under 2016.

Förvaltningen har tagit emot många studiebesök till det Nya Krematoriet på Skogskyrkogården under året. Taket på det nya krematoriet har dock stora avvattningsproblem och under året har ansvarsfrågan och olika åtgärdsförslag diskuterats. Åtgärdande av takkonstruktionen kommer att ske först under 2016.

Den kulturhistoriska inventeringen av stadens begravningsplatser har fortsatt under året. En värdering av materialet med förslag till bevarandeplan kommer senare att överlämnas till Länsstyrelsen för ställningstagande.

Vården av innerstadskyrkogårdarnas kulturarv har särskilt lyfts fram i den dialog som förs kring de bidrag som nämnden ger till 12 innerstadsförsamlingar som själva sköter sina kyrkogårdar på uppdrag av kyrkogårdsnämnden. Under året har grusgångar rustats upp vid S:ta Clara kyrkogård och vid Maria Magdalena kyrkogård har det påbörjats upprustningar av gravlängor. Dessutom har stora trädvårdsinsatser genomförts.

Renovering av gamla gravmonument har skett framför allt vid Norra begravningsplatsen.

Samarbetet med Stockholms Stadsmuseum har fortsatt, både vad gäller antikvariskt stöd vid underhålls- och upprustningsprojekt samt genom att de fortsätter att anordna visningsverksamhet, både vid världsarvet Skogskyrkogården och vid Norra begravningsplatsen.

Artregistret är ett verktyg som hjälper till med katalogisering och prioritering av trädvårdsinsatser under året. Under 2015 har bekämpning av den holländska almsjukan fortsatt haft hög prioritet. Vaccinering prövas som metod för att förhindra spridning bland annat på almar på Norra begravningsplatsen. Ett samarbete med stadens trädansvariga och Solna stad har eftersökts för att göra gemensamma insatser mot almsjukan och andra trädskjukdomar.

Allhelgonahelgen, Julafton, Mors och Fars dag är dagar där antalet besökare är stort på be-

gravningsplatserna. Vid allhelgonahelgen beräknades minst 150 000 besökare vid begravningsplatserna och då genomfördes sedvanliga aktiviteter med öppna kapell, musik i kapellen och personal på plats som svarade på frågor och hjälpte anhöriga med att hitta graven.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Förstudie renovering av krematoriekapellen på Skogskyrkogården	2014-01-01	2015-12-31	Avvikelse
	Analys Utredningen färdigställs under 2016.			
	Renovering av gravvårdar	2015-01-01	2018-12-31	
	Renovering av Sandsborgskyrkogårdens mur	2014-06-30	2015-12-31	
	Renovering av Uppståndelsekapellets murar	2015-01-01	2016-12-31	
	Analys Genomförs 2016.			
	Systematisering av ritningar och annat arkivmaterial	2015-01-01	2016-09-30	
	Upprustning av Gunnar Asplunds trappa	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
	Analys Stenleverans fördröjd, färdigställs 2016.			
	Upprustning av kulturmiljön på innerstadskyrkogårdarna	2012-01-01	2018-12-31	
	Upprustning av murar vid Spånga kyrkogård.	2015-01-01	2016-12-31	
	Upprustning av murar, urnnischer kv 38 Skogskyrkogården	2015-01-01	2016-12-31	
	Upprustning av Sigurd Lewerentz trappa	2015-01-01	2015-12-31	
	Upprustning av Skogskyrkogårdens mur	2013-04-30	2017-12-31	
	Upprustning av tak vid Solbaddet, Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2015-12-31	
	Upprustning terrasser Brännkyrka kyrkogård	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Världsarvet Skogskyrkogårdens värden ska förvaltas och förmedlas

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Världsarvsarbetet har gett ökad medvetenhet om världsarvet och dess värden och medverkat till att göra Skogskyrkogården till ett mer tillgängligt och uthålligt besöksmål i Stockholm. Skogskyrkogården är sedan 1994 ett UNESCO-världsarv som ska skyddas, bevaras, levandegöras och överlämnas till kommande generationer. Dess unika status och kulturmiljö förvaltas utifrån en nyligen reviderad och framtagna förvaltningsplan som överlämnas av Riksantikvarieämbetet till UNESCO. Arbetet med tydliggörande av världsarvets gränstragningar och buffertzoner, som leds av stadsledningskontoret, har dock försenats. Beslut kommer att fattas av kommunstyrelsen för vidare beredning av Riksantikvarieämbetet inför överlämnande till UNESCO för beslut.

Världsarvet bidrar i hög grad till besöksnäringen i Stockholm. Att Stockholmare känner till "sitt" världsarv är en viktig del i UNESCO:s strävanden att medvetandegöra världsarven - både ur ett lokalt och globalt perspektiv. 68 % av Stockholmarna kände 2015 till att Skogskyrkogården är världsarv (Stockholmsbussen 2015) Stockholms stadsmuseum sköter visningsverksamheten vid Skogskyrkogården på uppdrag av kyrkogårdsnämnden. En överenskommelse för perioden 2014-2016 är tecknad mellan parterna. Ett barn- och ungdomsperspektiv ska också finnas. Stadsmuseet har tagit fram ett särskilt program som riktar sig till skolor och har också arrangerat särskilda barnvisningar.

Antalet besökare ökade under 2015, både vid allmänna och bokningsbara visningar samt antalet besökare vid det säsongöppna Visitors Center. Utställningen vid Visitors Center byggdes om och det blev också möjligt för besökare att använda WiFi i lokalerna. Tillgängligheten har också ökat genom att alla kapellen har fotograferats av Google Maps och finns nedladdningsbara från hemsidan. Webbplatsen www.skogskyrkogarden.se stödjer besökare och intresserade innan, under och efter besöket, den hjälper till vidare kunskap och erbjuder kartguider på åtta språk. Under 2015 lades den in i stadens gemensamma tekniska plattform och gavs en ny layout. Audioguider togs fram under 2015 för att förbättra tillgängligheten och kunskapen om världsarvet. Audioguiderna fanns på plats från och med FN-dagen den 24 oktober och statistik från årets två sista månader visar redan på att de laddas ned i mycket hög grad.

FN-dagen uppmärksammades med gratis visningar, bland annat med naturtema som också syftade till att uppmärksamma världsarvet i ett internationellt sammanhang.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel stockholmare som känner till att Skogskyrkogården är ett världsarv	68 %	65 %	66 %		2015
 Ökning av antalet besökare på världsarvets Skogskyrkogårdens hemsida	16 %		5 %		2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 FN-dagen 24 oktober	2015-09-01	2015-10-24	
 Framtagande av audioguider	2015-01-01	2015-12-31	
 Underhåll av världsarvsutställningen	2015-01-01	2015-06-30	
 Utredningar av Skogskyrkogårdens gränser och buffertzonen	2014-01-01	2015-06-30	Avvikelse
Analys Stadsledningskontoret håller i utredningen. Kyrkogårdsförvaltningen har bistått med konsultstöd för framtagande av värdebeskrivning.			
 Utveckla ett program för hållbar turism	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Stockholms stadsmuseum har samordningsansvar. Inte påbörjat.			

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Målet är delvis uppfyllt. Begravningsverksamheten präglas av hög medvetenhet kring aspekter som kan påverka miljön. Det pågår ett strukturerat miljöarbete avseende utsläpp, resursförbrukning och vården och utvecklingen av biologiska värden. Under 2015 har framför allt insatser prioriterats för att minska energiförbrukningen samt för att utveckla ett nytt avfallssystem. Dock har inte målet för elanvändning kunnat uppnås.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholm är klimatneutralt

◆ Uppfylls delvis

Analys

Ett nytt målvärde för elförbrukningen togs fram, 60kWh/kvm (jämfört med 70 kWh/kvm i verksamhetsplanen) i samband med tertialrapport 2. Ett antal insatser har genomförts under året för att minska energiförbrukningen, exempelvis installation av värmväxlare och värmepumpar, byten till mer energisnål LED-belysning mm. På grund av att verksamhetsel för utomhusbelysning, kompressorer, pumpar mm inte varit möjliga att bryta ur förbrukningsstatistiken har inte målet kunnat nås. Därutöver har försenade leveranser av värmepumpar gjort att alla planerade aktiviteter inte kunnat genomföras. Utbyten sker under 2016.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Elanvändning per kvadratmeter	117,51 kwh/kvm	115,26 kwh/kvm	60 kwh/kvm	32 kWh	2015
Analys Värdet inkluderar el till utomhusbelysning, till kompressorer mm till kylda utrymmen, el till värmepumpar och andra pumpar, el till krematorierna mm. Viktning av elförbrukningen har inte varit möjlig avseende den verksamhetsel som enbart berör inomhusbelysning och uppvärmning.					

Nämndmål:

Verksamheternas negativa miljöpåverkan ska minska

◆ Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Krematorierna har haft hög driftsäkerhet och utsläppen har med god marginal understigit uppsatta riktvärden. Under 2015 har genomförts ytterligare energieffektiviseringar genom konvertering av uppvärmningssystem i eluppvärmda byggnader samt utbyte av belysningsarmaturer. Flera av installationerna av värmepumpar görs dock först 2016 på grund av sena leveranser. Arbetet med att hitta bättre källsorteringslösningar har fortsatt under 2015. Ett 30-tal nya avfallsbehållare med möjlighet till sortering har inhandlats. Förvaltningen har en elbil och målet 10 % elbilar har inte nåtts på

grund av att förvaltningen numera har 11 tjänstebilar. Tre av de äldre tjänstefordonen har bytts ut till el/hybridbilar.

Perennalternativ samt isbegonior och penséer odlade enligt KRAV:s principer finns som alternativ vid val av plantering när gravrättsinnehavare erbjuder skötselavtal. Fler har valt perennalternativ 2015 jämfört med 2014. Ca 90 000 isbegonior och 45 000 penséer utplanterades under 2015.

Begravningsplatserna har ofta ett rikt djur och växtliv med höga biotopvärden. Bland annat följs en särskild skötselplan för näckrosdammen på Skogskyrkogården som härbärgerar den större vattensalamandern. Långgräsytor finns på Strandkyrkogården. Bikupor finns på flera av begravningsplatserna och 2015 har antalet bikupor på Skogskyrkogården utökats. Honungen som produceras där finns till försäljning på Visitors Center.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Konvertering till vattenburen fjärrvärme Sandsborgsexpeditionen	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Installation av värmeväxlare har skett, däremot kommer det vattenburna systemet inte kunna tas i drift förrän år 2016.			
 Utbyte till LED ljuskällor inomhus och utomhus	2015-01-01	2018-12-31	
Analys Testarmaturer uppsatta vid Strandkyrkogården. Utbyte av armaturer vid huvudkontoret till LED.			
 Utveckling och införande av nytt avfallssorteringskoncept	2015-01-01	2018-12-31	
 Värmepump Sandsborgskapellet	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Utredds för bergvärme.			
 Värmepump vid ekonomibyggnad Hässelby begravningsplats.	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Kommer inte att installeras, inte ekonomiskt hållbar lösning.			
 Värmepump vid ekonomibyggnader Bromma kyrkogård	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Utredds för bergvärme.			
 Värmepump vid ekonomibyggnader Strandkyrkogården	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Upphandlad, installeras 2016.			
 Värmepump vid Hässelby kapell	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys Upphandlad, installeras 2016.			

	Värmepump vid Klockarbacken, ekonomibygnad vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys				
Ventilation med värmeväxlare gjord under 2015. Utredds därutöver för bergvärme.				
	Värmepump vid Myrbaddet, ekonomibygnad vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys				
Upphandlad, installeras 2016.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är hållbara

 Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Alla 11 tjänstebilar är miljöbilar, varav en är en elbil. Andelen miljöbränsle i bilar med gas/etanoldrift uppfyller inte målet, delvis på grund av brist på tankställen. Förvaltningen har fortsatt att föra diskussioner med begravningsbyråbranschen om mer miljöanpassade transporter.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elbilar	9,09 %	10 %	10 %	10 %	2015
  Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %	100 %	100 %	100 %	VB 2015
  Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon	81,92 %	90,39 %	85 %	tas fram av nämnd/styrelse	VB 2015
Analys					
Sämrre tillgång till pumpställen för gas i norrort har påverkat utfallet.					

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Inga av förvaltningens bilar har dubbdäck. Krematorierna har haft hög driftsäkerhet och utsläppen har med god marginal understigit uppsatta riktvärden.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel dubbdäck	0 %	0 %	0 %	tas fram av nämnden/styrelsen	2015

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Målet är delvis uppnått. Olika samverkansformer har upparbetats för att upprätthålla och utveckla det goda samarbetet med olika aktörer inom begravningsbranschen. Detta är en förutsättning för en bra service till anhöriga och besökare. Nämnden har också en lång tradition av att erbjuda personer som står långt ifrån arbetsmarknaden arbetsträning och praktikplatser. Ambitionsnivån har höjts beträffande antalet ungdomar som fått sommarjobb i nämndens regi. Effektivitet och resurshushållning har präglat nämndens verksamhet. Ingen enhet har dock anmält intresse att delta stadens kvalitetspris.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Nämnden har ett gott samarbete med företagare.

Nämndmål:

Nämnden ska ha ett gott samarbete med företagare

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Levererade tjänster har haft hög kvalitet. Nämndens verksamheter har haft ett tätt samarbete med olika entreprenörer inom begravningsbranschen, exempelvis begravningsbyråer, florister, entreprenörer inom stenindustrin, leverantörer av upphandlade tjänster mm. Höga krav ställs på att detta samarbete fungerar på ett bra sätt för att levererade tjänster ska ha hög kvalitet och så att inga misstag sker. Olika samrådsorgan finns, BESK-gruppen med representanter från begravningsbyråbranschen och förvaltningen, Transportgruppen med aktörer som utför transporter av avlidna samt OAA (Omhändertagande av avlidna) tillsammans med Stockholms läns landsting och begravningsbyråbranschen, polisen m.fl.

Förvaltningen har under året arbetat med att ta fram förbättrade webb- och informationslösningar som ska ge snabbare och säkrare handläggning vid beställningar av tjänster. Antalet begravningsentreprenörer som bokar via Grabo har ökat

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel begravningsentreprenörer som bokar via Grabo	40,22 %	9,49 %	26 %		2015
Analys					
Andel av det totala antalet bokningar som görs via Grabo är 11,7 %. Andel av byråerna som någon gång under året bokat i Grabo är ca 40 %.					

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Under 2015 var antalet feriearbetande ungdomar 107 st. jämfört med 91 st. år 2014. Antal praktiktillfällen för aspiranter har varit oförändrat.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	6 st	9 st	7 st	500 st	VB 2015
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	107 st	91 st	100 st	6 700 st	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens nämnder och bolag genomföra ett utvecklingsarbete med syfte att stadens praktikplatser ska anpassas till de behov som finns hos jobbtorgens aspiranter. Stadens nämnder och bolag ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda aspiranterna praktiktillfällen	2015-01-01	2015-12-31	
  Nämnderna ska möjliggöra yrkesintroduktionsanställningar och lärlingsanställningar inom sina verksamheter	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktik till personer som står långt från arbetsmarknaden

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Fler personer har getts arbetslivserfarenhet och därmed kunnat bli mer anställningsbara på arbetsmarknaden. Nämnden har erbjudit praktikplatser till aspiranter från Jobbtorg samt till andra personer, exempelvis personer med funktionsnedsättning som står utanför arbetsmarknaden. Det har också aktualiserats att erbjuda lärlingsplatser för olika yrkesutbildningar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Erbjuda lärlingsplatser och platser via AF	2013-06-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppnått. Alla enheter har tagit fram kvalitetsgarantier för verksamheten. Dock har ingen enhet anmält intresse för att delta i stadens kvalitetsutmärkelse.

Arbetet med att ta fram en långsiktig plan för att åtgärda eftersatt underhåll påbörjas 2016.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	0 st	0 st	1 st	tas fram av nämnden	2015
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	93,65 %	89,37 %	100 %	100 %	VB 2015
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	93,7 %	89,4 %	100 %	100 %	VB 2015
  Nämndens prognossäkerhet T2	3 %	-2 %	+/-1 %	+/- 1 %	2015

Analys
 Avvikelsen mot prognosen i T2 kan främst hänföras till ökade kostnader för murrenoveringen vid Sandsborgskyrkogården. Akuta fasadrenoveringar och kostnader för skadegörelse har också belastat resultatet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kyrkogårdsnämnden ska ta fram en långsiktig plan för att åtgärda det eftersatta underhållet av kapell, kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar och murar.	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse

Analys
 Arbetet påbörjas under 2016.

Nämndmål:

Nämndens verksamhet ska präglas av god budgethållning

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Nämndens verksamhet har präglats av effektivitet och transparens. Samtliga enheter har hållit sin budget. Underskott på tekniska avdelningen beror i huvudsak på kostnadsökning för renovering av terrasstak på Räcksta krematorium. Detta balanseras i viss mån av ökade intäkter vid de bägge krematorierna. Underskott på begravnings- och serviceavdelningen beror i huvudsak på kostnadsökning för renovering av Sandsborgskyrkogårdens mur samt extra bidragsgivning till Maria Magdalena församling enligt särskilt nämndbeslut. Detta balanseras till viss del av ökade intäkter för

arbetsmarknadsinsatser och feriearbetande skolungdomar.

Nämnden uppvisar ett överskott som består av ej ianspråkta kapitaltjänstkostnader på grund av förseningar i investeringsprojekten.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Målet är delvis uppfyllt. Nämnden tillmötesgår efterfrågan av en mångfald av gravskick och det har genomförts tillgänglighetsanpassningar vid begravningsplatserna. Planeringen för en ny begravningsplats på Järva har fortsatt under året.

Arbetsplatserna präglas av ett etiskt förhållningssätt. Dock uppvisar medarbetarundersökningen att målen inte nås bland annat avseende aktivt medskapandeindex. Sjuktalet uppnår inte årsmålen. Satsningar på ledarskapsutveckling har fortsatt under året, bland annat har det genomförts en utbildning av chefer, arbetsplatsansvariga och fackliga företrädare i HBTQ-frågor. Det har också genomförts upprustningar och arbetsmiljöanpassningar av personallokaler.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Nämnden tillmötesgår den enskildes behov. En mångfald av gravskick och ceremonier ska kunna inrymmas utifrån tillhörighet till olika trossamfund eller utifrån andra önskemål. Planeringen för en begravningsplats på Järva har fortsatt under året.

Nämndmål:

Stockholmarna ska erbjudas en mångfald av gravskick

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Nämnden har kunnat erbjuda ökat utbud av service genom nyanläggningar vid befintliga begravningsplatser. Planering för en ny begravningsplats vid Järva har fortsatt under året. Detta projekt har dock försenats ytterligare på grund av sent ställningstagande i stadsbyggnadsnämnden samt kompletterande utredningar genomförts under hösten. Utställning av detaljplanen sker först under våren 2016.

På grund av förseningar i Järvaprojektet är behovet av kistgravar i nordvästra Stockholm alltmer akut. Ett alternativ att använda områden inom Räcksta begravningsplats för kistgravar har därför fortsatt att utredas under året. Stockholm Vatten har avvisat förfrågan om att ansluta dränvatten från nya gravkvarter till spillvattennätet varför en lösning med fördröjning i markbäddar och dammanläggningar har utretts.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Planering för en ny begravningsplats på Järva friområde	2008-09-01	2016-01-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Arbetsplatserna präglas av ett etiskt förhållningssätt. Dock har sjukfrånvaron varit högre än årsmålet samt att resultatet från medarbetarundersökningen visar att alla mål inte nås. Satsningar på ledarskapsutveckling har fortsatt under året, bland annat har det genomförts en utbildning av chefer i HBTQ-frågor. Det har också genomförts upprustningar och arbetsmiljöanpassningar av personallokaler.

Arbetsmiljö

Sjukfrånvaron har ökat de senaste åren men beror på orsaker som inte är arbetsrelaterade. Medarbetarna har under 2015 haft tillgång till starkt subventionerad friskvård. Arbetsmiljön har förbättrats med hjälp av ombyggnader av personallokaler.

Kompetensutvecklingsinsatser genomfördes under året bl. a. riktade till krematorietekniker, kapellvärdar och kyrkogårdarbetare. Resultat från medarbetarundersökning har följts upp på arbetsplatsträffar och åtgärdsplaner har tagits fram för respektive arbetsplats.

Nämnden har inte haft några diskrimineringsärenden.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	74	76	82	82	2015
  Andel medarbetare med ofrivillig deltid som erbjuds heltid	100 %	100 %	100 %	100 %	2015
  Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	83 %		100 %	100 %	2015
  Ledarskapsindex	71		75	78	2015
  Motivationsindex	75		80	82	2015
  Sjukfrånvaro	5,3 %	4,2 %	4,4 %	4,4 %	VB 2015
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,2 %		2 %	tas fram av nämnden	VB 2015
  Styrningsindex	75		80	82	2015

Nämndmål:

Kyrkogårdsnämnden ska vara en attraktiv arbetsgivare

◆ Uppfylls delvis

Analys

Målet är delvis uppfyllt. Kyrkogårdsförvaltningen ska vara en attraktiv arbetsplats som kännetecknas av hög trivsel, låga sjuktal samt ett öppet och bra arbetsklimat.

Medarbetarundersökningen visar dock att målen inte nås bland annat avseende aktivt medskapandeindex. Sjukfrånvaron är också högre än uppsatt årsmål.

Upprustningar av personallokaler har fortsatt under året. Vid Skogskyrkogårdens kvarter 21 har två etapper av fem genomförts. Garaget har rustats upp och verkstaden har flyttats upp ovan jord. Därutöver har personallokaler rustats upp vid Klockarbacken på Norra begravningsplatsen i samband med ventilationsbyte.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Ledarskapsutveckling	2015-01-01	2015-12-31	
	Analys Kontinuerligt arbete fortsätter 2015.			
!	Upprustning av garage, verkstad och personallokaler på Skogskyrkogården	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
	Analys Etapp ett och två avslutade. Projektet fortsätter med ytterligare etapper 2016-2017.			
▶	Upprustning av personallokaler	2015-01-01	2018-03-31	

Nämndmål:

Medarbetare och chefer ska ha rätt kompetens, ett etiskt förhållningssätt samt ge ett värdigt bemötande av kunder och besökare.

● Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Kompetensnivån har höjts och medarbetarna upplever att arbetsplatsen präglas av ett etiskt förhållningssätt. Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts under året, bland annat utbildningsinsatser riktade till krematorietechniker, kapellvärdar och kyrkogårdarbetare.

Chefsutveckling har under 2015 bland annat handlat om fortbildning i arbetsrätt och i jämställdhets- och mångfaldsfrågor. I september genomgick chefer, arbetsplatsansvariga samt fackliga företrädare en utbildning i HBTQ-frågor.

Medarbetarna har haft tillgång till subventionerad friskvård och under 2015 utökades möjligheterna till friskvård genom möjligheter till utnyttjande av simhallskortet i Stockholms stad och medlemskap i STAR.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel medarbetare som upplever att arbetsplatsen präglas av ett etiskt förhållningssätt	93 %	90 %	97 %		2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utbildning av chefer i arbetsrätt.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Kontinuerliga utbildningsinsatser som fortsätter 2016.			
 Utbildning av chefer i jämställdhets- och mångfaldsfrågor	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Kontinuerliga utbildningsinsatser som fortsätter 2016.			
 Utbildning av förvaltningsledningen i HBTQ-frågor	2015-01-01	2015-12-31	

Deltid till heltid

Alla medarbetare erbjuds att arbeta heltid.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Tillgängligheten har utökats genom olika anpassningar till personer med funktionsnedsättning. Nya informationslösningar har introducerats, bland annat audioguidar på Skogskyrkogården.

Nämndmål:

Stadens begravningsplatser och begravningsverksamhet ska ha god tillgänglighet.

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Tillgänglighetsanpassningar har genomförts i samverkan med nämndens råd för funktionshinderfrågor där en gemensamt framtagen åtgärdslista har varit vägledande för prioriterade åtgärder. Rådet har träffat kyrkogårdsnämnden för dialog.

Tillgänglighetsanpassning av besökstoaletten vid Uppståndelsekapellet har genomförts under året. Därutöver har det skett en översyn av väghinder, målning av trappnosar har genomförts och antalet sittplatser har utökats. Förbättrad skyltning av begravningsplatserna och upprustning av servicestationer är också insatser som syftar till att öka tillgängligheten. Tillgänglighetsfrågorna har också lyfts i den dialog förvaltningen har med innerstadsförsamlingarna. På S:ta Clara kyrkogård har det genomförts upprustning av gångtytor. Tillgänglighet handlar också om förbättrad information via hemsida, kundtjänst och andra kanaler. Webbplatsen <http://hittagraven.stockholm.se/> har haft fler besökare jämfört med föregående år.

Uppdaterat informations- och kartmaterial har tagits fram för handikapptoletter handikapparkeringar mm. Stadens program för tillgänglighet - En stad för alla- är vägledande för projekteringen av en ny begravningsplats vid Järva friområde. Genom inrättande av nya audioguider vid världsarvet Skogskyrkogården, har tillgängligheten ökat. Alla nämndens kapell har fotograferats av Google Maps och har tillgängliggjorts via stadens hemsida.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal besökare på söktjänsten "Hitta-Graven"	206 492		180 000		2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beläggningsarbeten	2015-01-01	2017-12-31	
 Lägre höjd på häckar	2015-01-01	2018-12-31	
 Målning av trappnosar	2015-01-01	2015-12-31	
 Möbleringsprogram - förtätning, nyproduktion	2015-01-01	2018-12-31	
 Skyltprogram - informationstavlor	2015-01-01	2016-12-31	
 Upprustning av toaletter på Skogskyrkogården.	2015-01-01	2015-12-31	Avvikelse
Analys			
Toalett vid Uppståndelsekapellet genomförd. Toalett vid Skogskapellet görs 2016.			
 Upprustning och tillgänglighetsanpassning av servicestationer på Skogskyrkogården.	2015-01-01	2018-11-30	
 Utveckla "Hitta-Graven" tjänster	2015-01-01	2017-05-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Samverkan sker i flera intresseorgan med olika företrädare från begravningsbranschen.

Nämndmål:

Samråd med intressegrupper och en effektiv synpunktshantering är vägledande för utvecklingsarbetet

 Uppfylls helt

Analys

Målet är uppfyllt. Antalet klagomål har minskat med 20 % jämfört med 2014. Under 2015 har samverkan med olika aktörer inom begravningsbranschen varit god. Förvaltningen har haft ett gott samarbete med många aktörer och företagare inom begravningsbranschen. Detta har skett olika samverkansorgan och varit vägledande för utvecklingsarbetet. Dessutom har många synpunkter från enskilda gravrättsinnehavare och besökare hanterats. Även andra aktörer som Stockholms läns landsting och olika trossamfund och dess företrädare är viktiga intressenter beträffande den service som förvaltningen erbjuder. Vid utvecklingen av servicen och vid nyanläggningar sker samråd och dialog i olika former, exempelvis finns en interreligiös grupp som följer arbetet med en ny begravningsplats på Järvafältet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	2015

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Driftbudget	Budget 2015	Bokslut 2015
Kostnader	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	7,5	6,8
Begravnings- och serviceavdelningen	97,1	106,9
Tekniska avdelningen	47,4	55,1
Administrativa avdelningen	31,0	25,9
Kapitaltjänstkostnader	25,4	11,2
Summa kostnader	208,4	205,9
Intäkter		
Avgifter	14,0	14,5
Fonduttag	8,6	9,8
Övrigt	12,5	19,3
Summa intäkter	35,1	43,6
Netto	173,3	162,3

Budgeten för år 2015 utökades med 33,8 mnkr jämfört med år 2014. Budgetförstärkningen för år 2015 utgörs dels av utpekade underhålls- och renoveringsprojekt men också insatser för att höja säkerheten har prioriterats. Därutöver gavs nämnden medel för att generellt höja ambitionsnivån för underhållet.

Driftbudgeten visar ett överskott på sammanlagt 11 mnkr. Detta beror på att kapitaltjänstkostnaderna inte tagits i anspråk fullt ut på grund av förseningar inom investeringsprojekten. Det nya krematoriet på Skogskyrkogården är i drift sedan sommaren 2014 och investeringen har aktiverats fullt ut sedan december och blivit en kostnad för nämnden.

Samtliga enheter har hållit sin budget. Underskott på tekniska avdelningen beror i huvudsak på kostnadsökning för renovering av terrasstak på Råcksta krematorium. Detta balanseras i viss mån av ökade intäkter vid de bägge krematorierna. Underskott på begravnings- och serviceavdelningen beror i huvudsak på kostnadsökning för renovering av Sandsborgskyrkogårdens mur samt extra bidragsgivning till Maria Magdalena församling enligt särskilt nämndbeslut. Detta balanseras till viss del av ökade intäkter för arbetsmarknadsinsatser och feriearbetande skolungdomar.

Intäkterna har också varit högre än budgeterat, ca 2,5 mnkr beroende på fler kremationer utförda åt församlingar i länet, i första hand åt Solna. Därutöver har intäkter för skolungdomar, 1,4 mnkr och arbetsmarknadsåtgärder 1,0 mnkr samt förlängning av gravrättsavtal 1,2 mnkr påverkat utfallet.

Investeringar

Investering	Budget 2015	Bokslut 2015
Järva begravningsplats	10,0	1,3
Nya Krematoriet/skyddsåtgärder	9,0	8,4
Askgravplatser /utredning	1,5	1,0
Maskiner	3,0	5,7
Bevattning Skogen	5,0	6,7
Bromma utbyggnad	2,5	4,7
Övrigt toaletter/skyltar	4,0	1,9
Summa	35,0	29,7

Nämnden redovisar ett överskott med 5,3 mnkr avseende investeringsbudgeten. Järvaprojektet dras med förseningar i och med att detaljplaneprocessen dragit ut på tiden. Utbyggnaden vid Bromma har blivit dyrare än budgeterat i och med att kvalitetskraven på anläggningen höjdes i samband med åtgärdande av mark- och dräneringsproblematiken. Inköp av nya tjänstefordon och arbetsmaskiner har tidigare lagts.

Ombudgeteringar

Kyrkogårdsnämnden begär ombudgetering avseende ej utnyttjade medel för 3,4 med mnkr för ny teknisk plattform att kunna genomföras år 2016. Därutöver begär kyrkogårdsnämnden ombudgetering av ej utnyttjade investeringsmedel med 5,3 mnkr avseende Järva begravningsplats.

Övrigt

Statistik Tabeller (antal gravsättningar, kremationer, ceremonier, mm)

Antal gravsättningar								
Kyrkogård/begrpl	Kistor		Askor		Minneslund		summa	
År	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Norra begravningspl.	124	130	538	508	152	170	814	808
Räcksta	81	90	92	137	194	195	367	422
Bromma	25	18	233	202	196	212	454	432
Hässelby			3		75	88	78	88
Spånga	48	63	80	66	83	68	211	197
Galärkyrkogården			112	99	116	103	228	202
Skogskyrkogården	267	276	1173	1224	1521	1562	2961	3062
Brännkyrka	6		61	54	265	239	332	293
Västberga		4	93	81			93	85
Strandkyrkogården	55	59	12	11	18	30	85	100
Summa	606	640	2397	2382	2620	2667	5623	5689

Antal kremationer							
Krematorium	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Skogskrematoriet	3 965	3 928	4011	3 901	3 221	3966	4015
Räcksta krematorium	3 367	3 712	4598	3 479	3 547	3059	3812
Summa	7 332	7 640	8609	7 380	6 768	7 025	7 827

Antal ceremonier							
Kapell	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Norra kapellet	264	307	296	316	276	263	258
Stora gravkoret	68	57	2	12	19	40	48
Galärvarvskapellet	21	21	21	20	19	21	14
Sandsborgskapellet	32	23	26	0	24	26	19
Heliga Korssets kapell	250	213	242	282	242	263	253
Hoppets kapell	790	766	763	679	606	581	641
Trons kapell	653	602	611	520	471	424	478
Uppståndelsekapellet	147	122	75	132	129	130	110

Antal ceremonier							
Skogskapellet	360	454	564	606	654	674	682
Västberga kapell	17	14	20	16	22	20	17
Rosens/Liljans kapell	393	368	371	328	317	292	277
Hässelby kapell			6	9	13	8	5
Summa	2995	2947	2997	2920	2792	2742	2802

Antal gravskötseluppdrag							
Kyrkogård/begrpl	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Norra begr. pl.	25 092	25028	24889	24021	24058	24742	24352
Råcksta	2 259	2219	2255	2140	2142	2481	2406
Bromma	5 799	5709	5679	5344	5318	5673	5478
Hässelby	1 210	1198	1224	1162	1162	1268	1237
Spånga	2 834	2771	2738	2593	2628	2872	2786
Galärvarvet	1 096	1096	1099	1105	1107	1113	1114
Sandsborg	6 123	6269	6199	5887	5878	6050	5905
Skogskyrkog.	31 956	30910	30302	28573	28049	30275	28827
Brännkyrka	1 459	1426	1418	1360	1355	1439	1395
Västberga	3 020	2942	2865	2606	2576	2740	2606
Strandkyrkog.	131	116	124	190	151	220	230
Summa	80 979	79684	78792	74981	74424	78873	76336

Uppföljning av internkontrollplan

Under 2015 omfattade internkontrollplanen *tre processer* och *fem aktiviteter* kopplade till dessa processer. Internkontrollplanen har följts upp inom förvaltningens riskledningsgrupp. Dokumentation finns i form av protokoll från riskledningsgruppens sammanträden.

En av processerna handlade om beställningar av ceremoni, kremation och gravöppning.

Riskledningsgruppen konstaterade att frågan är utredd och utvärderad. Under året har en (1) allvarlig avvikelse förekommit. Konstaterades att gällande rutiner ej följts av handläggaren i det aktuella fallet. Utifrån detta enskilda ärende finns ingen anledning att ändra rutiner eller att stärka kontrollen.

En andra process var att förhindra spridning av smittsamma trädskjador. Förvaltningens artregister uppdateras kontinuerligt med information om sjukdomar på träd. Sammanlagt har under året 14 almar fällts på grund av almsjuka varav fyra almar på Brännkyrka kyrkogård och åtta almar på Norra begravningsplatsen. Ett 30-tal almar har vaccinerats mot almsjuka på Norra begravningsplatsen liksom en (1) alm på Maria Magdalena kyrkogård. Det har genomförts en träff med stadens trafikkontor i syfte att hitta gemensamma strategier för att

förhindra spridning av smittsamma träsjukdomar. För att detta skall ge effekt måste fler involveras i arbetet att bekämpa spridningen, såväl andra förvaltningar/bolag i staden som Solna stad. I internkontrollplan för 2016 kvarstår därför processen att förhindra spridning av smittsamma träsjukdomar.

En tredje process handlade om att kulturvärden utsätts för åverkan, brand, stölder samt slitage. Riskledningsgruppen konstaterade att 45 händelser inrapporterats av vår egen förvaltning i stadens Risksystem under året varav 34 berör egendomsskada. Uppföljning sker såväl varje händelse för sig som mer övergripande för att om möjligt förebygga och förhindra skadegörelse och åverkan mm. Skalskyddet har stärkts som en direkt konsekvens av de inrapporterade händelserna. Dialog med polismyndigheten för att minska stölder och åverkan sker efter årsskiftet. Ett lämpligt tillfälle är när polismyndigheten skall uppmärksammas på ändringar i den lokala ordningsstadgan som berör samtliga begravningsplatser. Kommunfullmäktige förväntas besluta om sådana ändringar under våren. Riskledningsgruppen konstaterade vidare att under året har det genomförts omfattande underhållsinsatser på anläggningarna i syfte att bevara kulturvärden och motverka slitage.

Nämndens arbete under året

Nämnden har sammanträtt åtta gånger under 2015. I samband med junisammanträdet genomfördes studiebesök på världsarvet Skogskyrkogården. Förutom en rundvandring på begravningsplatsen och besök i det Nya krematoriet så informerade Stockholms stadsmuseum om hur världsarvet tillgängliggörs för allmänheten.

Nämnden har i huvudsak hanterat ett antal ärenden om verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljningar enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning. Därutöver har nämnden bl a svarat på remiss om förslag till detaljplan för Järva begravningsplats samt svarat på remiss om den statliga utredningen kring begravningsclearing. Vidare har nämnden beslutat om extra bidrag till Maria Magdalena församling för restaurering av staket, murar och gravlängor samt tillgänglighetsåtgärder på kyrkogården.

Nämndens råd för funktionshindersfrågor deltog vid nämndens aprilsammanträde för dialog med nämnden. Rådets presidium har därutöver getts tillfälle att inför verksamhetsplanering 2016 framföra synpunkter till kyrkogårdsnämndens ordförande och vice ordförande.

Nämndens presidium har haft dialog med de förtroendevalda revisorerna i samband med revisorernas granskning av verksamhetsåret 2014. De förtroendevalda revisorerna har för egen del genomfört studiebesök på Skogskyrkogården i september månad.

Internationellt och nationellt samarbete och utbyte

Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbunds årliga rikskonferens hölls i Karlstad i maj månad med representation från nämnd och förvaltning. Detsamma gäller den årliga kyrkogårdskonferens som anordnas av föreningen Sveriges kyrkogårdsschefer och Svenska kyrkans arbetsgivareorganisation. Denna gång var Norrköping värd för mötet i september månad.

De svenska världsarven samlas en gång per år för nätverksträff med medverkan från Riksantikvarieämbetet. Världsarvet Hälsingegårdarna var arrangör för årets möte som

genomfördes i maj månad i Orbaden, Vallsta. Nätverket för de nordiska världsarven genomförde sin årliga konferens i Bergen, Norge i september månad.

Två gånger per år sker regionala världsarvsmöten mellan världsarven Drottningholm, Birka/Hovgården och Skogskyrkogården med medverkan från Länsstyrelsen.

Världsarvet Skogskyrkogården representeras vid samtliga nätverksträffar av tjänstemän från kyrkogårdsförvaltningen och Stockholms stadsmuseum.

Nämnden är medlem i organisationen ASCE (The Association of Significant Cemeteries in Europe). Organisationens årliga kongress hölls denna gång i Bukarest, Rumänien dock utan representation från Stockholm.

Den europeiska organisationen för krematorieverksamheter (ECN) höll konferens i Gent, Belgien i juni månad. Förvaltningen representerades av tekniske chefen och ansvarig enhetschef.

Förvaltningsledning och nämndens presidium deltog i det årligen återkommande storstadsmötet mellan huvudmännen för begravningsverksamheterna i Malmö, Göteborg och Stockholm. Denna gång var mötet förlagt till Malmö i oktober månad.

Personal på de olika arbetsplatserna har också genomfört studiebesök/studieresor under året. Exempel: Personalen vid kapell- och krematorieverksamheten genomförde studiebesök i Danmark i september månad. Personalen vid Norra Begravningsplatsen genomförde under hösten en studieresa till Kalmar och Öland.

Synpunkter och klagomål

Under 2015 inkom 716 synpunkter och klagomål vilket är en minskning med 20 % jämfört med år 2014 (895 st.). Andelen positiva synpunkter har ökat och utgör 29 % (207st.). Övervägande delen av klagomålen handlar precis som tidigare år om brister i skötsel och plantering av gravar. Den regnrika sommaren har inneburit att klagomålen på bevattning har varit få. Av de positiva synpunkterna handlade ett flertal om snabb handläggning men även om anläggningarnas skötsel och personalens bemötande. Nämnden har slutit 76 000 gravskötselavtal med gravrättsinnehavare. Ibland sker rättelse enligt konsumentlagstiftningen. Under 2015 har 51 gravrättsinnehavare getts någon form ekonomisk kompensation på grund av brist i skötsel eller plantering.

Synpunkter och klagomål som berör nyttjande av ceremonilokaler, gravsättningar eller verksamheten vid krematorierna har varit få.